

Į mitingus prieš tris dešimtmečius kretingiškiai ėjo kaip į Mišias

Laima STONKUVIENĖ

Į pirmuosius mitingus ir viešąsias akcijas prieš tris dešimtmečius padvelkus Persitvarkymo vėjams, kretingiškiai ėjo kaip į šventas Mišias. Už savo pinigus, negailėdami laiko nei jėgų, paprasti miesto ir rajono gyventojai statė tautos kančių atminimo simbolius, susigražino reikšmingus sakralinius objektus.

Pirmasis mitingas Kretingoje – su prokuratūros išpėjimu

Tautinio atgimimo pradžią Kretingoje praėjusį penktadienį vykusioje konferencijoje priminė Kretingos muziejaus istorikas Julius Kanarskas.

Jis pasakojo, kad tautiniam atgimimui palankios sąlygos susidarė Sovietų Sąjungoje 1985 m. paskelbus Persitvarkymą (Perestroiką). Sovietų pavergtų lietuvių kantrybės taure galutinai perpildė komunistinės valdžios veiksmai persekiojant Vilniuje surengtų nesankcionuotų viešų renginių – 1987 m. rugpjūčio 23 d. mitingo, pasmerkusio 1939 metų Ribetrovo–Molotovo pakta, bei 1988 metų Vasario 16-osios šventės – organizatorius ir dalyvius.

„Dėl leidimo šiam mitingui surengti organizatoriai rugpjūčio 15 d. raštu kreipėsi į Kretingos miesto vykdomąjį komitetą, bet gavo neigiamą atsakymą ir susilaukė Kretingos rajono prokuratūros išpėjimų. Nepaisant to, nesankcionuotas mitingas įvyko, jame dalyvavo per pusantro tūkstančio žmonių“, – 1988-ųjų vasaros įvykius priminė J. Kanarskas.

Buvo nepatyrę, bet vieningi

Lietuvoje vykusios visuomeninio gyvenimo permainos vis aktyviau skatino burtis ir kretingiškis.

Rugsėjo 18 d. įsikūrė Sąjūdžio Kretingos rėmimo grupė. Tokios grupės netrukus susibūrė Darbėnuose, Kartenoje, Salantuose. Jų veiklai koordinuoti buvo įsteigta Lietuvos persi-

Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio iniciatyvinės grupės organizuoto ekologinio dviračių žygio „Lietuva – mano namai“ dalyviai su tautinio atgimimo idėjomis Kretingoje apsilankė 1988 m. rugpjūčio 2 dieną. Miesto aikštėje jie surengė pirmąjį viešą sankcionuotą mitingą, kuriame po ilgų draudimo metų vėl plazdėjo tautinės trispalvės, skambėjo tautiška giesmė. Kretingos muziejaus fondų nuotr.

patirties. Džiugino ir stiprybės bei pasitikėjimo teikė jūra žmonių, – su „Švyturiu“ prisiminimais dalijosi B. Anužis.

Anot jo, į šį bei kitus mitingus kretingiškiai ėjo kaip į šventas Mišias, elgėsi kultūringai, klausė visų nurodymų.

„Nepasitaikė atvejų, kad bent vienas būtų išsitraukęs cigaretę ir

vėl taip susikibtų rankomis, kaip tai darė per Baltijos kelią. Lietuvos nepriklausomybė man iki šiol yra stebuklas“, – kalbėjo B. Anužis.

Paminklas tautos kančioms – vienas pirmųjų šalyje

Sąjūdžio Kretingos rėmimo grupės iniciatyva 1988 metų lapkričio 1 dieną Kretingos senosiose kapinėse priešais karo pabaigoje sugriautą šv. Jurgio koplyčią buvo pastatytas vienas pirmųjų Lietuvoje paminklas lietuvių tautos 1941–1952 m. kančioms atminti.

„Pažadą lapkričio 1-ąją kapinėse pastatyti šį paminklą Sąjūdžio rėmimo grupė kretingiškiai davė per pirmąjį mitingą. Turėjome drąsos, nors laiko buvo vos mėnuo – per jį reikėjo surasti ir akmenį, ir žmogų, kuris tai padarytų. Bet duotas žodis

„Nepasitaikė atvejų, kad bent vienas būtų išsitraukęs cigaretę ir užsirūkęs. Tokio tikėjimo Lietuvos ateitimi, tokių emocijų, tokios pakilios nuotaikos niekada daugiau neteko matyti“.

Bernardas Anužis

buvo ištesėtas“, – prisiminė B. Anužis.

Mokyklos direktorius apgailestavo, kad vėliau atnaujindama paminklo aplinką nuopelnus už jį prisiėmė savi-valdybė, nors prieš 30 metų niekas iš valdžios atstovų nė piršto dėl to nepa-judino. Jo teigimu, viskas buvo pada-ryta žmonių iniciatyva ir lėšomis.

prasideda rajono renginiai.

Šiomet Kovo 11-ąją, minint Lietuvos nepriklausomybės atkūri-mo 30-ąsias metines, čia surengtas išpūdingas koncertas-diskoteka bei akcija, kurios metu žaliosios erdvės papuoštos laisvės vėją simbolizuojančiais vėjo malūnėliais.

Gavus Kretingos miesto tarybos vykdomojo komiteto leidimą, 1988 m. spalio 16 d. virš tuomečio Kretingos kraštotyros muziejaus, kuris veikė pranciškonų vienuolyne, pastato pirmąkart buvo iškelta tautinė trispalvė vėliava.

„Tautinio atgimimo pradžia tapo 1988 m. birželio 3-ioji, kai Lietuvos mokslų akademijos Didžiojoje salėje įvykusioje diskusijoje dėl Konstitucijos pataisų gairių pristatymo buvo išrinkta Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio (LPS) iniciatyvinė grupė, kurią sudarė 35 žymūs Lietuvos mokslo ir kultūros veikėjai“, – pasakojo J. Kanarskas.

Tų pačių metų rugpjūčio 2 d. Kretingoje apsilankė LPS iniciatyvinės grupės organizuoto ekologinio dviračių žygio „Lietuva – mano namai“ dalyviai ir miesto aikštėje surengė pirmąjį viešą sankcionuotą mitingą, kuriame po ilgų draudimo metų vėl suplazdėjo tautinės trispalvės, suskambo tautiška giesmė.

Po trijų savaičių, rugpjūčio 23-iają, Kretingos miesto aikštėje įvyko nesankcionuotas viešas mitingas, skirtas stalinizmo aukoms atminti ir 1939 m. Molotovo–Ribentropo aktui pasmerkti.

tvarikymo sąjūdžio Kretingos rajono taryba.

Pirmuoju jos pirmininku tapo Kretingos rėmimo grupės lyderis, meno mokyklos direktorius Bernardas Anužis.

Pirmasis sankcionuotas Sąjūdžio rėmimo Kretingos grupės viešas masinis renginys įvyko rugsėjo 28 d. Šiame mitinge kretingiškiai pasmerkė 1939 m. rugsėjo 28 d. tuometės Sovietų sąjungos ir Vokietijos draugystės ir sienų sutartį, kuria remiantis Lietuva atiteko Sovietų sąjungos įtakos zonai.

Nors prabėgo 30 metų, šio mitingo išpūdžiai dar neišblėso iš B. Anužio prisiminimų.

„Mūsų grupė buvo neseniai susikūrusi, tad mitinge tarsi prisistatėme. Organizuoti jį buvo pakankamai sudėtinga, nes veikė saugumas, dantį griežtę priešiška nusiteikę tuomečio vykdomojo komiteto vadovai. Be to, neturėjome jokių igūdžių, jokios

užsirūkęs. Tokio tikėjimo Lietuvos ateitimi, tokių emocijų, tokios pakilios nuotaikos niekada daugiau neteko matyti. Sunku įsivaizduoti, kas turėtų įvykti, kad žmonės šiandien

Šiomet minint jubiliejinę Kovo 11-ąją atkurtąjį Nepriklausomybės paminklą papuošė instaliacija „Laisvės vėjas“.